Муркаш район хаҫачӗ

Ҫӗнтерӳ ялавӗ

1944 ҫулхи майӑн 5-мӗшӗнчепе тухать

17 (7550) № * Шӑмат кун, 2008 ҫулхи мартӑн (пуш) 1-мӗшӗ * Хакӗ ирӗклӗ

Герой, космонавт, депутат – Муркаш районӗнче

Кӗҫнерни кун РФ Патшалӑх Думин депутачӗ, Раҫҫей Геройӗ Н.М. Бударин Калайкассинчи вӑтам шкулта пулчӗ. Ахальтен килмен кунта летчик-космонавт. Калайкасси шкулӗ А.Г. Николаев ячӗпе хисепленсе тӑни витӗм кӳрет. Депутатпа пӗрлех унӑн пулӑшакане Н.В. Андреева, район пуҫлӑхӗ Ю.А. Иванов, район администрацийӗн вӗрентӳ, ҫамрӑксен политики тата физкультурӑпа спорт пайӗн ертӳҫи Л.И. Мочалов хутшӑнчӗҫ тӗл пулава.

Чӑвашсен йӑлипе ҫӑкӑр-тӑварпах кӗтсе илчӗҫ Калайкассисем паллӑ хӑнасене. Кайран шкулти космонавтсен аллейипе паллаштарчӗҫ. Кунти историпе краеведени музейӗнче те, нумай пулмасть уҫӑлнӑ Афган вӑрҫин музейӗнче те пулса курчӗҫ хӑнасем. Экспонатсене тишкернӗ хыҫҫӑн космонавта шкулта тухса тӑракан «Хыҫалти парта» хаҫатӑн юлашки номерне тата Афган вӑрҫи музейне уснӑ хӑю татӑкне парнелерӗҫ.

Чи интересли, паллах, пуху залӗнче пулчӗ. Кунта депутатпа тӗл пулма шкул ачисемпе вӗрентекенсем кӑна мар, ашшӗ-амӑшӗсемпе вырӑнти депутатсем те килнӗ. Ю.А. Иванов сӑмах илнӗ хыҫҫӑн Н.Бударин хӑйӗн пурнӑҫӗпе паллаштарчӗ. Ун хыҫҫӑн ачасем пӗрин хыҫҫӑн тепри ыйтусем пама пуҫларӗҫ. Мӗн кӑна интереслентермест вӗсене: хӑҫан космонавт пулма шутлани те, тӗнче уҫлӑхӗнчи туйӑмсем те, Ҫӗр чӑмӑрӗ унтан еплерех курӑнни те... Ыйтусем питӗ нумай пулчӗҫ. Кашни ачанах космонавт тӗплӗ те ӑнланмалла хурав пама тӑрӑшрӗ.

Залра хӑй вӑхӑтӗнче Байконурта хӗсметре тӑнӑ арҫынсем те пулнӑ иккен. Вӗсене хальхи вӑхӑтра уҫлӑха вӗҫекен мӗнле карапсем шанчӑклӑрах пулни интерестерчӗ. Депутат калана тӑрӑх, пирӗн ҫӗршыв ку енӗпе малтах-ха.

Космонавтпа пӗрремӗш хут тӗл пулнӑ-ран-ши, ашшӗ-амӑшӗсенчен ыйтусем пулмарӗҫ. Н.Бударин ҫитес вӑхӑтрах Шупашкарта унӑн йышӑну пӳлӗмӗ ӗҫлеме пуҫласса пӗлтерчӗ. Канӑҫ паман ыйтусемпе пырсан, яланах пулӑшасса шантарчӗ.

Тӗл пулу вӗҫлениччен депутата Ю.А. Иванов Муркаш районӗнчи ҫамрӑксен парламентне йышӑнни ҫинчен ҫирӗплетекен удостоверени парса чысларӗ.

Шкултан кайиччен Н.Бударин кунти ҫамрӑк космонавтсен отрячӗпе те калаҫса илчӗ. Вӑл ҫамрӑксен сӑн ӳкерчӗкесен альбомне парнелесе малалла ӑнӑҫусем сунчӗ. Калайкасси шкул директорӗ вара шкул умӗнче ракета макечӗ пулсан аван пулӗччӗ тесе космонавтран пулӑшу ыйтрӗ. Паллах, депутат пулӑшу май килнӗ таран пуласса шантарчӗ.

Н. НИКОЛАЕВА.

Сӑн ӳкерчӗкре: Н. Бударин, Ю. Иванов – Калайкасси шкулӗнче.

«Ырӑ ӗҫсем тӑвасси – ҫамрӑксен тивӗҫӗ»

Ҫак ятпа иртрӗ февралӗн 28-мӗшӗнче Муркаш районӗнчи ҫамрӑксен форумӗ. Пӗрремӗш ҫул мар ӗнтӗ пуҫарулла ҫамрӑксем хӑйсен ыйтӑвӗсене тата малаллахи тӗллевсемпе ӗҫсене сӳтсе явма пуҫтарӑнчӗҫ. Район администрацийӗн пухусен залӗнче пушӑ вырӑн пулмарӗ. Тӗрлӗ организацисемпе предприятисенче ӗҫлекен ҫамрӑк специалистсем, ачасемпе ҫамрӑксен обществӑлла организацийӗсен ертӳҫисем нумайӑн пухӑнчӗҫ.

Форума район администрацийӗн вӗрентӳ, ҫамрӑксен политики тата физкультурӑпа спорт пайӗн специалисчӗ Г.Г. Быкова ертсе пычӗ. Вӑл тӗл пулу Ырӑ ӗҫсен тата Ҫемье ҫулӗпе ҫыхӑннине пӗлтерчӗ.

Малтанах ҫамрӑксем умӗнче район пуҫлӑхӗ Ю.А. Иванов тухса каласрӗ. Ҫамрӑксен активлӑ пулмаллине, малаллахи пурнӑҫа хӑйсенех лайӑхлатма тӑрӑшмаллине палӑртрӗ. Пирӗн районти тӗрлӗ организацисенчи Ҫамрӑксен канашӗсен аван ӗҫлесе пынине те асӑнса хӑварчӗ Юрий Александрович.

Муркаша ӗҫлӗ тӗл пулӑва килнӗ РФ Патшалӑх Думин депутачӗ Н.М. Бударин та ҫамрӑксемпе каласрӗ. «Ырӑ ӗҫсене кӑҫал кӑна мар, яланах туса пымалла. Ырӑлӑх – пурнӑҫӑн никӗсӗ», – терӗ летчик-космонавт.

Малалла форумра тӗрлӗ ыйтусене сӳтсе яврӗҫ. Политика, вӗрентӳ, саккун, сывлӑх, спорт, ҫемье – ака мӗн кӑсӑклантарать ҫамрӑксене. Форум чӗрӗ калаҫу чиккинче иртнӗ май, залра ларакансем хӑйсен шухӑшӗсене калама пултарчӗҫ.

Нумаях пулмасть районта йӗркеленнӗ ҫамрӑк педагогсен канашӗн членӗсене свидетельствӑсем пачӗҫ. Ӗҫре тӑрӑшулӑх кӑтартнӑ ҫамрӑк специалистсем район администрацийӗн Хисеп грамотисемпе район пуҫлӑхӗн Тав ҫырӑвӗсене илме тивӗҫрӗҫ. ЧР Президенчӗн 2008 ҫулхи стипендиачӗсене те свидетельство парса саламларӗҫ форумра.

Тӗл пулу интереслӗ те ӑнӑҫлӑ иртрӗ. Ҫамрӑк яшсемпе хӗрсен вара малалла ӗҫлемелли сахал мар.

Н. ДИМИТРИЕВА.

Патшалӑх пулӑшӑвӗ

Субсиди илмесӗр ан юлӑр

Пирӗн ҫӗршывра халӑхӑн уйрӑм сийӗсене социаллӑ хӳтлӗх парассине питӗ пысӑк тимлӗх уйӑраҫҫӗ. Акӑ, тӗслӗхрен, Раҫҫей Федерацийӗн Правительствин 2005 ҫулхи декабрӗн 14-мӗшӗнчи 761-мӗш номерлӗ постановленийӗпе килӗшӳллӗн пурӑнмалли пӳлӗмпе коммуналлӑ хуҫалӑхшӑн субсиди памалли йӗркене ҫирӗплетнӗ. Камсене параҫҫӗ ҫак ҫӑмӑллӑха? Чӑваш Республикинчи Сывлӑх сыхлавӗ тата социаллӑ аталану министерствин пирӗн районти социаллӑ хӳтлӗх пайӗн ертӳҫипе Н.П. ПЕТРОВАПА калаҫӑва шӑпах ҫак ыйтуран пуҫларӑмӑр. Акӑ мӗнле хуравларӗ вӑл:

– Субсиди илме право пуррисен шутне ҫаксем кӗреҫҫӗ: патшалӑх е муниципаллӑ ҫурт-йӗр фондӗнчи пурӑнмалли пӳлӗмпе усӑ куракансем, уйрӑм ҫынсӑн ҫурт-йӗр фондӗнчи пурӑнмалли пӳлӗмпе найм килӗшӗвне туса усӑ куракансем, ҫурт-йӗр е ҫурт-йӗрпе строительство кооперативӗн членӗсем, пурӑнмалли пӳлӗм (хваттер, уйрӑм ҫурт, хваттерӗн е уйрӑм ҫуртӑн пайӗн) хуҫисем.

Асӑннӑ категорие кӗрекен граждансене субсиди вӗсемпе пӗрмаях пӗрле пурӑнакан ҫемье членӗсене шута илсе параҫҫӗ.

Енчен те найм килӗшӗвӗпе уйрӑм ҫынсӑн ҫурт-йӗр фондӗнчи пӳлӗмсенче пурӑнакансем, ҫурт-йӗрпе ҫурт-йӗр строительство кооперативӗн членӗсем, пурӑнмалли пӳлӗмсен хуҫисем призывпа РФ Хӗҫ-пӑшаллӑ Вӑйӗсенче, урӑх ҫарсенче, ҫар формированийӗсенче е РФ законодательствипе килӗшӳллӗн йӗркеленӗ органсенче ҫар службинче тӑраҫҫӗ пулсан, е ирӗкрен хӑтарнӑ пулсан, е хыпарсӑр ҫухалнӑ пулсан, е вилнӗ, е вилнӗ тесе каланӑ пулсан, е суд йышӑнӑвӗпе ирӗксӗрех сиплеме янӑ пулсан, ҫак граждансен ҫемье членӗсене субсидие вӗсем хаҫ те ҫӳлерех асӑннӑ категорие кӗрекенсемпе пурӑннӑ вырӑнтах пурӑнсан параҫҫӗ.

– Асӑннӑ категорие кӗрекенсене субсиди памалли условисем пур пулӗ-ха?

– Пурӑнмалли пӳлӗмпе коммуналлӑ пулӑшусемшӗн субсидие ҫемьери пӗтӗмӗшле тупӑш кашни ҫын пуҫне пурӑнмалли чи пӗчӗк минимумран иртсе каймасан параҫҫӗ. Палӑртмалла, 2008 ҫулхи 1-мӗш кварталта субсиди шутламалли пурӑнмалли чи пӗчӗк минимум пенсионерсен 2701 тенкӗ, ӗҫлекен ҫынсен 3593 тенкӗ, ачасен (ҫуралнӑ кунран пуҫласа, 16 ҫула ҫитиччен) 3260 тенкӗпе танлашать.

Тата ҫакна та палӑртмалла, субсидие пурӑнмалли пӳлӗмпе коммуналлӑ пулӑшусемшӗн вӑхӑтра тӳлесен ҫеҫ, урӑхла каласан, ку тӗлӗшпе парӑм пулмасан е ҫав парӑмсене тӳлесе татма килӗшӳ тунӑ тата килӗшӗве пурнӑҫласҫӗ пулсан ҫеҫ параҫҫӗ.

(Вӗҫӗ 2-мӗш стр.).

Ырӑ ӗҫсен ҫулталӑкӗ

Ырӑ ӗҫ ывӑнтармасть

Ытлари кун Шупашкарти трактор тӑвакансен Культура керменӗнче Ырӑ ӗҫсен ҫулталӑкне официаллӑ йӗркепе уҫрӗҫ.

Уява пухӑннисене ЧР Министрсен Кабинечӗн Председателӗ Сергей Гапликов саламларӗ.

«Ырӑлӑх – ашшӗнчен ывӑлне, унтан мӑнукӗсене, ӑруран ӑрӑва куҫакан ӗмӗрсен пахалӑхӗ, – терӗ вӑл. – Ырӑ ӗҫсен пӗлтерӗшӗ калама ҫук пысӑк. Паян эпир, кунта пухӑннисем, Ырӑ ӗҫсен ҫулталӑкне официаллӑ старт паратпӑр. Пӗлтӗр Николай Федоров Президент Указӗпе ҫак паха пуҫару обществӑра меценатлӑх юхӑмне вӑйлатас политикӑн никӗсӗ пулса тӑчӗ. Ӑс-хакӑла, сывӑ пурнӑҫ йӗркине аталантарасси, йывӑр лару-тӑрӑва кӗрсе ӳкнӗ ҫынсене пулӑшасси – патшалӑх ӗҫӗ кӑна мар, кашни ҫын тивӗҫӗ те. Хамӑрӑн ачасене те сипетлӗхе, аслисене хисеплеме, пархатарлӑ пулма вӗрентсе ӳстерер. Ваттисем ҫаппа калана: «Ырӑ ӗҫ ывӑнтармасть». Паян ҫак залра нушаллисемшӗн чун ӑшшине хӗрхенмен ҫынсем пухӑннӑ. Вӗсем малашне те ҫакна сӑмахпа мар, ырӑ ӗҫсемпе ҫирӗплетсе пырасса шанатӑп. Чӑваш Республикин Президенчӗ ячӗпе сире пурне те кашни кун ырӑ ӗҫсем тума васкӑр тесе чӗнсе калатӑп. Пирӗн кулленхи пурнӑҫра килӗшӳлӗх, юрату, ырӑлӑх, илем кӑна хуҫаланччӑр!»

(Вӗҫӗ 2-мӗш стр.).

Ыран – Раҫҫей Президенчӗн суйлавӗ. Пурте суйлава хутшӑнар!

РАЙОНТА: ӗнер, паян, ыран

Ҫурхи ейӳ тимлӗх ыйтать

Ҫурхи ейӳ вӑхӑчӗ ҫитрӗ. Ку енӗпе чрезвычайлӑ лару-тӑру пулассине асӑрхаттарас, инкек-синкек тӗслӗхӗсене пӗтерес, ҫынсем валли хӑрушлӑхсӑр условисем туса парас, экономика объекчӗсене сыхласа хӑварас тӗллевпе районта ейӳ енӗпе ӗҫлекен комисси йӗркеленӗ. Ӑна район администрацийӗн пуҫлӑхӗн ҫумӗ, капталлӑ строительство, архитектура тата пурӑнмалли ҫурт-йӗрпе коммуналлӑ хуҫалӑх управленийӗн пуҫлӑхӗ В.Г. Никитин ертсе пырать.

Комисси ҫурхи шыв-шурпа ҫыхӑннӑ чрезвычайлӑ лару-тӑру тӗслӗхӗсене пӗтерессипе туса ирттермелли ӗҫсене тепӗр хут уҫӑмлатать. Комиссин тӗп задачисенчен пӗри – ҫурхи шыв-шур вӑхӑтне йӗркеллӗ ирттерессипе пур ӗҫсене палӑртнӑ пек туса ирттересси, объектсене хатӗрлесе ҫитересси, пулма пултаракан инкексене ҫийӗнчех пӗтерме хатӗр пуласси.

Барнаул хулинчи Пӗтӗм Раҫҫей ял хуҫалӑх пухӑвне хутшӑннӑ

Февралӗн 28-мӗшӗнче Чӑваш Республикин Сывлӑх сыхлавӗпе социаллӑ аталану министерствин коллегийӗн анлӑ ларӑвӗнче Нискассинчи пӗтӗмӗшле практика врачӗн уйрӑмӗн пӗтӗмӗшле практика врачӗ В.М. Басяев тухса каласнӑ. Вӑл февралӗн 13-мӗшӗнче Барнаул хулинчи Пӗтӗм Раҫҫей ял хуҫалӑх пухӑвне хутшӑнни пирки каласа панӑ. Вӑл унта «Ялӑн социаллӑ тата демографи аталанӑвӗ» темӑпа иртекен ҫавра сӗтеле хутшӑннӑ, «Чӑваш Республикинче ҫынсене медицина пулӑшӑвӗ парассипе пӗтӗмӗшле практика врачӗн пӗлтерӗшӗпе вырӑнӗ» доклад туса панӑ. Вӑл тухса каласни ял пухӑвне хутшӑнакансене питӗ интереслентерсе янӑ. Омск, Липецк, Белгород облаҫӗсенчен килнӗ делегатсем Муркаш районӗнчи пӗтӗмӗшле практика врачӗн уйрӑмне пырса курма, медперсонал ӗҫӗ-хӗлӗпе тӗплӗнрех паллашма шантарнӑ.

«Ташлар-ха савӑнса – 2008»

Ҫак ятпа районта ачасен хореографи коллективӗсен фестиваль-конкурсӗ иртнӗ. Ӑна Муркаш районӗнче иртекен Республика кунне халалланӑ. Конкурса хушма вӗрентӳ учрежденийӗсен хореографи уйрӑмӗсемпе пӗтӗмӗшле пӗлӳ паракан шкулсен хореографи кружокӗсем хутшӑннӑ. 16 шкултан 18 хореографи коллективӗ хӑйӗн пултарулӑхӗпе савӑнтарнӑ. Пӗтӗмпе 300 ача ытла пулнӑ унта. Ӑнӑҫлӑ иртнӗ фестиваль. Ачасен ӳсӗм ҫулӗсене кура уйрӑм номинацисенче Москакасси, Мӑн Сӗнтӗр, Муркаш, Сыпай шкулӗсен, ачасен Муркашри искусство шкулӗн воспитанникӗсем хӑйсене лайӑх енчен кӑтартса панӑ.

Чун сывӑ чух халӑх та сывӑ

Кашни халӑхӑн хӑйӗн ӑс-хакӑлӗ, чун хавалӗ. Ку вӑл ӗненӳ, чӗлхе, уявсемпе йӑла-йӗрке, ташӑ-юрӑ. Чун-хавал сывӑ чухне вара халӑх та пурӑнать.

Февралӗн 26-мӗшӗнче Чуманкасси ял тӑрӑхӗнче художество пултарулӑх коллективӗсен смотр-конкурсӗ иртнӗ. Чуманкассинчи Культура ҫуртӗнче икӗ коллектив хӑйсен пултарулӑхне кӑтартнӑ: Якаткассинчи ялти клубри тата Чуманкассинчи Культура ҫуртӗнчи коллективсем. Якаткасси клубӗн фольклор ансамблӗн участникӗсем пухӑннисене тӗлӗнтермеллипех тӗлӗнтернӗ. Сцена ҫинчех авал пир тӗртнине те кӑтартнӑ, ӑна чӑваш халӑх юррисемпе ҫыхӑнтарнӑ.

Чуманкассисем «Тӑван патӗнче» концерт программи кӑтартнӑ. Ансамбле ЧР культурин тава тивӗҫлӗ ӗҫченӗ В.П. Ильдяков ертсе пырать.

В. ШАПОШНИКОВ хатӗрленӗ.

Юбилей

Саламлатпӑр

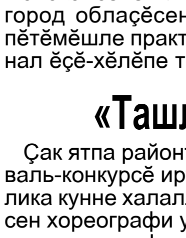

Кӑпасра пурӑнакан **Евгений Пантелеймонович ИЛЛАРИОНОВА** 50 ҫул тултарнӑ ятпа чунтан тухакан чи ӑшӑ сӑмахсемпе саламлатпӑр, иксӗлми вӑй-хӑват, тумхахсӑр кун-ҫул, ҫирӗп сывлӑх, телей, вӑрӑм ӗмӗр сунатпӑр.

Пысӑк салампа ӗҫри юлташӗсем, тӑванӗсем.

Хаклӑран та хаклӑ аннемӗре – Кӳстерек ялӗнче пурӑнакан **Мария Мироновна МИРОНОВАНА** чи ӑшӑ сӑмахсемпе чунчӗререн 75 ҫулхи юбилей ячӗпе хисеплесе саламлатпӑр!

Сахал мар эс курнӑ хура-шур,
Пурӗр вӑй ҫитерне йывӑра ҫӗнмешкӗн.
Унӑшӑн тав тумашкӑн пирӗн тивӗҫ пур,
Тивӗҫ пур чунтан хисеплемешкӗн.
Пурнӑҫри мӗн пур пӑтӑрмахран
Куллене сана упратӑр Турӑ.
Вӑл сана хӑтартӑр асапран,
Патӑр сывлӑх, ырӑ чунлӑ тутӑр.
Савӑнпа тем чухлӗ пурӑнсан та
Эс ан ватӑл ӗмӗр, нихӑҫан та!

Саламлаканӗсем: ывӑлӗсем, кинӗсем тата тӑванӗсем.